2016D05953

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

De vaste commissie voor Financiën heeft op 10 februari 2016 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Financiën en de Staatssecretaris van Financiën over hun brief van 19 januari 2016 betreffende de evaluatie van de Wet bankenbelasting (Kamerstuk 32 545, nr. 44).

De voorzitter van de commissie,
Duisenberg

De adjunct-griffier van de commissie,
Van den Eeden

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie zien dat de kredietverlening aan het mkb door de banken in de afgelopen jaren moeizaam is geweest en nog steeds is. Wat zijn de effecten van de bankenbelasting op de kredietverlening aan bijvoorbeeld het mkb geweest? En als de banken de bankenbelasting hadden kunnen inzetten voor kredietverlening, hoeveel extra krediet hadden de banken zonder bankenbelasting dan extra kunnen verstrekken?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de evaluatie laat zien dat de balansen van Nederlandse banken zichtbaar zijn verbeterd over de afgelopen jaren. Er kan niet worden becijferd of en in hoeverre dit een gevolg is van de bankenbelasting. In hoeverre zijn in EU-landen zonder bankenbelasting (of een vergelijkbare belasting) de balansen van de banken in die landen ook zichtbaar verbeterd?

De bankenbelasting wordt verhoogd bij excessieve variabele beloningen voor bestuurders. De variabele beloning van geen enkele bestuurder mag meer zijn dan 25%. Na de invoering van de bankenbelasting is de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen van kracht geworden met een gemiddelde variabele beloning van maximaal 20%. Dit beloningsbeleid verschilt dus net iets van het beloningsbeleid bij de bankenbelasting. De leden van de VVD-fractie zijn er voorstander van om een eenduidige lijn te volgen als het gaat om het beloningsbeleid en vindt het daarom logisch het beloningsbeleid in het kader van de bankenbelasting gelijk te schakelen met de nieuwe wet. De leden van de fractie van de VVD hebben daarover eerder ook al een amendement ingediend. Het rekening moeten houden met twee verschillende uitgangspunten voor een beloningsbeleid levert ook extra administratieve lasten op. Waarom heeft het kabinet op basis van de evaluatie dit niet (her-)overwogen? Waarom vindt het kabinet na de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen een koppeling met de bankenbelasting nog noodzakelijk dan wel wenselijk? Zeker ook om dat de evaluatie aangeeft dat vraagtekens gezet kunnen worden bij nut en noodzaak van ook een koppeling van de bankenbelasting aan de variabele beloning. Welke nut en noodzaak ziet het kabinet nog?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de impliciete overheidsgarantie sinds de invoering van de bankenbelasting kleiner is geworden door de invoering van nieuwe wet- en regelgeving (invoering Basel III (CRD IV/CRR), richtlijn herstel en afwikkeling (BRRD) en verordening gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme (SRM), met onder andere bail-in, ex ante gefinancierd depositogarantiestelsel, et cetera). Inmiddels betalen banken inderdaad ook mee via een resolutieheffing en een ex ante bijdrage aan het DepositoGarantieStelsel (DGS). Hoe hoog zijn de jaarlijkse bijdragen van de banken in dit kader? En hoe groot is de impliciete overheidsgarantie nog op het moment dat het resolutiefonds en ex ante DGS volledig gevuld zijn door de banken?

Hoeveel verlies lijdt de Nederlandse Staat uiteindelijk naar verwachting op alle (steun-) maatregelen in het kader van de financiële crisis?

De motie Neppérus c.s. heeft gevraagd om verdragen te sluiten met andere landen ter voorkoming van dubbele bankenbelasting. Met het Verenigd Koninkrijk is een dergelijk verdrag gesloten. Van hoeveel dubbele bankenbelasting is sprake bij de Nederlandse banken? Hoe vaak is er een beroep gedaan op het «Besluit voorkoming dubbele belasting» in relatie tot de bankenbelasting? En wat wil het kabinet doen om banken die nu met dubbele belasting worden geconfronteerd tegemoet te komen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de evaluatie van de Wet bankenbelasting. De leden van de PvdA-fractie steunen de keuze om de bankenbelasting te handhaven. De genoemde leden hebben over de evaluatie nog de volgende vragen.

De bankbelasting heeft altijd minder opgebracht de beoogde 600 miljoen euro. Is er overwogen de belastingtarieven te verhogen, zodat toch dit bedrag werd opgehaald? Zo ja, waarom heeft u daartoe niet besloten? De lobby vanuit de financiële sector en DNB tegen de bankbelasting was stevig, zo zou de kredietverlening er sterk onder lijden, is onderzocht of de claims van de sector en DNB juist waren? Is gekeken of de sector de politiek heeft voorgelogen? Wat is uw oordeel over de inhoud van de brieven van de banken en DNB die destijds hebben verstuurd en de effecten die de belasting uiteindelijk heeft gehad? Deelt u de opvatting van de PvdA-fractie dat er door de sector onnodig spookverhalen de wereld in zijn gebracht?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de evaluatie van de bankenbelasting. Zij stellen de bewindslieden hier graag enkele vragen over.

Ten tijde van de behandeling van de Wet Bankenbelasting kwam DNB met drie scenario's. In het eerste scenario ging DNB uit van volledige doorberekening van de belasting aan klanten. In dat scenario zou het kredietvolume met 0,05% ofwel 500 miljoen euro per jaar afnemen. In het tweede scenario zou de kredietvolume jaarlijks met 20 miljard euro dalen omdat de bankenbelasting niet zou kunnen worden doorberekend. De leden van de SP-fractie vernemen graag of de realiteit dichter bij scenario 1 of scenario 2 heeft gezeten en in hoeverre de kredietverlening is afgenomen vanwege de bankenbelasting.

De leden van de SP-fractie merken op dat bij de behandeling van het wetsvoorstel door de regering werd gemeld dat het schrappen van de doelmatigheidsvrijstelling zou leiden tot een meeropbrengst van 70 miljoen euro. Dit betrof echter de situatie voor de verhoging van de bankenbelasting. Om die reden vragen deze leden wat de extra opbrengst van de bankenbelasting zou zijn indien de doelmatigheidsvrijstelling zou worden geschrapt. In hoeverre zouden de uitvoeringskosten toenemen, wanneer deze stap zou worden genomen? Welke andere landen kennen een doelmatigheidsvrijstelling en hoe verhoudt de hoogte hiervan zich tot de Nederlandse doelmatigheidsvrijstelling?

De leden van de SP-fractie hebben enkele vragen over internationale ontwikkelingen omtrent de bankenbelasting. Kan het kabinet aangeven of Frankrijk voornemens is de bankenbelasting af te schaffen of te verlagen? Kan het kabinet aangeven hoe de opbrengst van de Nederlandse bankenbelasting zich verhoudt tot de opbrengst van andere landen die een resolutiefondsheffing of bankenbelasting heffen? Bestaat er een internationale vergelijkende studie naar heffingen op de financiële sector en zo ja, is het kabinet bereid deze met de Kamer te delen?

Uit de evaluatie blijkt verder dat de verhouding kortlopend/langlopend vreemd vermogen slechts licht is verbeterd. Heeft het kabinet hier een verklaring voor, vragen de leden van de SP-fractie? Kan worden geschetst hoe de verhouding kortlopend/langlopend vermogen zich in andere landen heeft ontwikkeld? Kan tevens de ontwikkeling in andere landen

worden weergegeven van andere balanskarakteristieken, zoals weergegeven in tabel 3 van de evaluatie?

De opbrengst van de bankenbelasting loopt, met uitzondering van 2015, terug als gevolg van afnemende schulden en afnemende balanstotalen. De leden van de SP-fractie vragen de bewindslieden of de opbrengst van de bankenbelasting ook de komende jaren zal blijven dalen. Zo ja, valt er iets te zeggen over de mate waarin de opbrengst zal dalen? Is het kabinet voornemens om maatregelen te nemen als de bankenbelasting verder blijft dalen, bijvoorbeeld een verhoging van de tarieven? Welke oorzaak valt aan te wijzen voor het feit dat de opbrengst in 2015 (waarschijnlijk) hoger is dan de opbrengst in 2014?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de evaluatie. Zij maken van de gelegenheid gebruik tot het stellen van enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie vragen naar de mogelijkheid van een nieuwe evaluatie over bijvoorbeeld drie jaar. Is het kabinet hiertoe bereid?
Hoe duidt de Minister het feit dat de impliciete overheidsgarantie voor het bankwezen de afgelopen jaren is afgenomen en met de ontwikkelingen in de bankenunie naar verwachting nog verder zullen afnemen, maar dat de hoogte van de bankenbelasting niet afneemt?

Is er nog iets te zeggen over de datum waarop «de balans wordt opgemaakt» en waar de hoogte van de belasting op wordt gebaseerd? Met andere woorden: kan de vaste peildatum in oktober worden gebruikt om de balans te optimaliseren voor de hoogte van het te betalen bedrag aan belasting?

Is de bankenbelasting bedoeld als tijdelijke heffing of definitieve heffing zolang als de impliciete overheidsgarantie blijft bestaan?

Tenslotte vragen de leden van de CDA-fractie of de regering het in stand houden van de bankenbelasting ook nog opportuun acht in het geval er een Financial Transaction Tax (FTT) zou worden ingevoerd, een gebeurtenis waar deze leden overigens in beginsel geen voorstander van zijn?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

Brief kabinet.

Het kabinet rept met geen woord in haar brief over de bankenbelasting als instrument om te komen tot een beheerst beloningsbeleid in de bancaire sector, de evaluatie gaat hier uitgebreid op in, mogen wij hieruit afleiden dat het kabinet met de conclusie instemt dat de bankenbelasting niet het meeste geëigende instrument is om tot een beheerst beloningsbeleid te komen?

Het kabinet persisteert in zijn opvatting dat de bankenbelasting gezien moet worden als een bijdrage voor de impliciete garantie van de staat voor de Nederlandse bancaire sector. Ondanks dat er thans andere instrumenten zijn om die waarborgen te geven is het kabinet niet van zins om tot afschaffing van de bankenbelasting over te gaan. Mag hier uit afgeleid worden dat de bankenbelasting louter in stand gehouden wordt vanwege de bijdrage aan de algemene middelen?

Evaluatie.

Is de bankenbelasting door andere wetgeving niet verworden tot louter een belastingmiddel dat goed is om het Rijk te voorzien van extra algemene middelen?

De definitie van de belastingplichtige is wijd, dit heeft tot gevolg dat een groot aantal instellingen ondanks hun rechtsvorm of de plaats van hun zetel onder de wet op de bankenbelasting vallen. Hoeveel potentiële belastingplichtigen vallen in principe onder de bankenbelasting?

Hoe wordt het toetsingsvermogen berekend?
De hoogte van de doelmatigheidsvrijstelling leidt er toe dat alleen de grote banken, zo'n 6 a 7 banken, onder de bankenbelasting vallen. Is hier geen sprake van ongelijke behandeling nu slecht een dergelijke gering aantal banken onder de bankenbelasting vallen en de overige niet?

Wat is de motivering en motivatie van de doelmatigheidsvrijstelling?

Is er een trade-of gemaakt tussen gelijkheid en doelmatigheid?

Hoeveel zou de bankenbelasting opleveren als er geen sprake zou zijn van een doelmatigheidsvrijstelling?

Als er uitgegaan wordt van de eerdere opbrengst van 500 miljoen euro en alle bancaire instellingen in de heffing van de bankenbelasting zouden worden betrokken wat zouden dan de tarieven geweest zijn?

Is de bankenbelasting niet verworden tot een doodgewone belasting die de algemene middelen aanvult, nu er tal van andere mechanismen zijn die de taak van de overheidsgarantie hebben overgenomen?

Mag de conclusie luiden dat de prikkels om tot betere risicobeheersing via de bankenbelasting te komen niet goed te meten zijn en dat het zelfs mogelijk is dat de prikkels die uitgaan van de bankenbelasting verwaarloosbaar zijn?

Kunt u tabel 3 geven voor de gehele bancaire sector?

Er is slechts sprake van een lichte verbetering van de verhouding lang/kort vreemd vermogen, heeft u hier een verklaring voor?

Klopt het dat de 10% verhoging in verband met excessieve beloningen over de afgelopen jaren geen enkele keer is toegepast?

Als een bepaling niet wordt toegepast, is het dan niet beter om deze bepaling te schrappen? Gaat u ook met voorstellen komen om deze overbodige bepaling te schrappen?
Er zijn immers andere instrumenten die de excessieve beloningen aanpakken?

Klopt het dat de daling van de opbrengst van de bankenbelasting louter is toe te rekenen aan de daling van de bankbalansen en niet aan een verschuiving van kort naar lang vreemd vermogen? Mag hier uit geconcludeerd worden dat de bankenbelasting gefaald heeft om hier een verschuiving te bewerkstelligen?
Is hiermee niet een grondslag van de bankenbelasting komen te vervallen?

Hoe hoog zijn de uitvoeringslasten en de administratieve lasten na drie jaar?

Kunt u deze cijfers vergelijken met de schattingen die er destijds bij de invoering zijn gemeld? En de eventuele verschillen analyseren?

In hoeveel gevallen is er in potentie sprake van dubbele belasting bij de bankenbelasting? In hoeveel van die gevallen is deze dubbele belasting niet gemitigeerd?

Klopt het dat de conclusie luidt dat de invloed van de bankenbelasting op het beloningsbeleid en op de risicobeheersing gering is?

Veel belastingen worden – lijkt het – tijdelijk ingevoerd om bepaalde redenen, na verloop van tijd vervallen die redenen en resteert nog slechts het argument van de belastingopbrengst. Is dit niet in hoge mate van toepassing op de bankenbelasting?

De bankenbelasting is ingevoerd met vier doelstellingen: bijdrage voor de impliciete staatsgarantie, meer risicobeheersing, een malus op excessieve beloningen en de opbrengst voor de schatkist.

Na het lezen van de evaluatie blijkt de invloed van de bankenbelasting op de eerste drie doelstellingen gering of afwezig.

De bankenbelasting is verworden tot een dode opinie belasting, die een stevige opbrengst genereert. Daar is niets mis mee, maar de vraag is hoe een algemene belasting zich verhoudt tot het gering aantal belastingplichtigen.

Als de bankenbelasting gehandhaafd zou blijven dan zou het wel in een vorm moeten zijn dat alle bancaire instellingen een steentje bijdragen en niet alleen de big vijf of zes.

De bankbelasting zou dan een belasting moeten zijn die de oorspronkelijk geraamde opbrengst binnenhaalt maar dan gespreid over een groter aantal bancaire instellingen, dit zou aanleiding kunnen geven tot een lager tarief.
De vraag is dan ook waarom hier nog niet toe over is gegaan?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de evaluatie van de bankenbelasting en hebben enkele aanvullende vragen. Door de wijziging van het «Besluit voorkoming dubbele belasting 2001» in 2012 kan Nederland vermindering van belasting verlenen ter voorkoming van dubbele bankbelasting. Is hier gebruik van gemaakt? Zo ja, hoe vaak en tot welke derving heeft dit geleid voor Nederland?

De leden van de D66-fractie vragen naar de gemiddelde variabele beloning voor de gehele groep niet-cao personeel binnen de financiële instellingen in 2015. Ook vragen deze leden naar een weergave van de ontwikkeling van de vaste beloningen bij financiële ondernemingen in de periode 2012 – 2015 in Nederland.

Vragen en opmerkingen van het lid Van Vliet

Dank aan de Staatssecretaris voor het heldere en bondige evaluatierapport van de bankenbelasting. Er resteert voor mij nog een klein aantal opmerkingen en bijbehorende vragen.

In het evaluatierapport worden op pagina 1 en 2 een viertal belangrijke bevindingen benoemd waarbij ik de volgende opmerkingen plaats:

– Ten aanzien van de eerstgenoemde bevinding kan niet worden vastgesteld wat precies het effect is geweest van de bankenbelasting. De verbeterde risicobeheersing bij banken is dus mogelijkerwijs niet of nauwelijks beïnvloed door de bankenbelasting.
– Ten aanzien van de tweede bevinding wordt gesteld dat de opslag voor excessieve variabele beloningen geheel niet is toegepast. Hiermee wordt aangetoond dat een voorwaardelijke heffing op dit punt al het gewenste effect sorteert.
– Ten aanzien van de derde bevinding geeft het evaluatierapport geen inzicht in de opbrengst van de bankenbelasting, afgezet tegen de misgelopen belastinginkomsten als gevolg van de negatieve effecten van de bankenbelasting op het bbp-volume en op de kredietverlening. De omvang van deze negatieve effecten was bij de invoering van de bankenbelasting één van de belangrijkste zorgen. Zowel het CPB als DNB en NVB hebben destijds uitgebreid gepubliceerd over de negatieve economische effecten van de bankenbelasting, inclusief cijfermatige ramingen. Daar wordt in het evaluatierapport geheel aan voorbij gegaan. De termen «kredietverlening» en «bbp» komen niet voor in de evaluatie.

Hieruit leidt ik de volgende vragen af:

Kan de Staatssecretaris aannemelijk maken dat het effect van de bankenbelasting op de verbeterde risicobeheersing bij banken, hoewel onmeetbaar, toch substantieel is geweest? Welk aandeel heeft het tarief van 0,044% voor kortlopend vreemd vermogen in de totale opbrengst van de bankenbelasting over de jaren 2012, 2013 en 2014?

Kan de Staatssecretaris bevestigen dat de positieve effecten van de bankenbelasting op de risicobeheersing en op het beperken van excessieve variabele beloningen, worden bereikt omdat banken de heffing van 0,044% voor kortlopend vreemd vermogen en de voorwaardelijke toeslag bij excessieve variabele beloningen willen vermijden? Indien ja, dan levert de heffing van 0,022% voor langlopend vreemd vermogen enkel een bijdrage aan de opbrengst van de bankenbelasting maar niet aan de doelstellingen ten aanzien van risicobeheersing en variabele beloningen. Kunt u dit bevestigen?

Het CPB heeft destijds geraamd dat een bankenbelasting met een opbrengst van 600 miljoen euro, tot gevolg heeft dat het bbp met 0,08% per jaar minder groeit. Ook DNB trok vergelijkbare conclusies. 0,08% van het Nederlandse bbp staat gelijk aan ongeveer 500 miljoen euro. Vermenigvuldigd met 5 jaren, zou dat betekenen dat de bankenbelasting de welvaart inmiddels met ruim 2,5 miljard euro onderdrukt en de belasting- en premie inkomsten van het Rijk met ongeveer 1 miljard. Dat bedrag is een veelvoud van de huidige opbrengst van de bankenbelasting (478 miljoen euro in 2015) en het suggereert dat de bankenbelasting veel omvangrijkere economische verstoring veroorzaakt dan andere belastingen.

Deelt de Staatssecretaris mijn analyse dat als de raming van het CPB uitkomt, de opbrengst van de bankenbelasting uiteindelijk negatief wordt voor de schatkist, ten opzichte van een situatie waarbij de bankenbelasting niet zou zijn ingevoerd?

Zijn de eerdere conclusies van het CPB, DNB en NVB, ten aanzien van de effecten van de bankenbelasting op het bbp en op de kredietverlening, deels of geheel bewaarheid geworden?

De raming van het CPB ten aanzien van het bbp-effect van de bankenbelasting, impliceert dat het niet invoeren van de bankenbelasting al na ongeveer drie jaar zou leiden tot hogere baten voor de schatkist dan het wél invoeren van de bankenbelasting. Kunt u dit weerleggen?

Het evaluatierapport geeft geen appreciatie van de bankenbelasting op het punt van economische verstoring. Is het negatieve effect van een bankenbelasting op de bbp-ontwikkeling groter of kleiner dan bij andere belastingen?

Waarom is de invoering van de bankenbelasting alsmede de evaluatie van de bankenbelasting niet aangegrepen om meer inzicht te krijgen in de economische effecten van dergelijke belastingen?